

Värdeöverföring – till vem?

Något om skillnaden mellan värdeöverföringar och dåliga affärer i aktiebolagslagen 17 kap. 1 §, första stycket, p. 4

ERIK NEREP*

1. Inledning

I aktiebolagslagen 17 kap. 1 §, första stycket, definieras begreppet "värdeöverföring". Med "värdeöverföring" avses i aktiebolagslagen bland annat vinstutdelning enligt 18 kap., förvärv av egna aktier i viss utsträckning samt minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna. För andra affärshändelser ges en definition i stadgandets fjärde punkt: Med "värdeöverföring" avses varje "annan affärshändelse som medför att bolagets förmögenhet minskar och inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget".

Innebörden av begreppet "affärshändelse" brukar inte leda till tolknings-svårigheter. Tolkningen av rekvisitet "förmögenhetsminskning" har dock i vissa fall varit besvärlig. Utgångspunkten är skillnaden i marknadsvärdet mellan bolagets och motpartens prestation i affärshändelsen, med undantag av förvärv av egna aktier, där istället det bokförda värdet av aktierna (vilka enligt årsredovisningslagen 4 kap. 14 §, första stycket, inte får tas upp som tillgång i balansräkningen) skall vara bestämmande. Det tredje rekvisitet i denna uppsamlingspunkt avseende värdeöverföringar, att affärshändelsen "inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget" har varit föremål för skilda tolkningar. Det är detta tredje rekvisit som är temat för förevarande artikel. Den fråga som skall behandlas är således vem som enligt aktiebolagslagen kan vara adressat för en värdeöverföring och framför allt skillnaden mellan värdeöverföringar och dåliga affärer.

2. Några utgångspunkter i rättskällorna

I 1975 års aktiebolagslag, 12 kap. 1 §, första stycket, klargjorde lagstiftaren, att vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom avsåg utbe-

* Professor i svensk och internationell handelsrätt vid Handelshögskolan i Stockholm.

talning till aktieägarna. I förarbetena till bestämmelsen (se *prop. 1975:103 s. 475 f.*) uttalades också kategoriskt att "[ut]betalningsförbudet riktar sig endast mot aktieägare". I anslutning härtill påpekades emellertid att en transaktion mellan bolaget och tredje man, som strider mot bolagsverksamhetens föremål eller syfte, till exempel en gåva eller en till formen onerös men i verkligheten benefik rättshandling, kan vara ogiltig av andra skäl, till exempel med tillämpning av generalklausulen (numera 8 kap. 41 §, första stycket) eller på grund av behörighets- eller befogenhetsöverskridande (numera 8 kap. 42 §, enligt vilket stadgande emellertid rättshandlingen enligt gällande rätt i fall av befogenhetsöverskridande i regel är giltig oavsett motpartens onda tro).

Svagheten med begreppet "utbetalningsförbudet" enligt 1975 års aktiebolagslag (och även tidigare lagstiftning) var, att begreppet var avsett att omfatta långt mer än vad det i förstone gav sken av. Med utbetalning avsågs egentligen all överföring av egendom från bolaget till dess ägare, men mer än så: alla affärshändelser som innebar en minskning av bolagets tillgångar, eller ökning av dess skulder, till förmån för aktieägare *eller andra*, avsågs att träffas av utbetalningsförbudet.

I rättspraxis från Högsta domstolen (se bland annat *NJA 1980 s. 311 och NJA 1997 s. 418*, ävensom *NJA 1976 s. 618 och NJA 1999 s. 426*) har emellertid i viss, men begränsad utsträckning indikerats, att adressaten för värdeöverföringar skulle kunna vara annan än en aktieägare. Uttalandena i rättspraxis ger dock ingen närmare vägledning. Det som framgår är snarare att annan än aktieägare kan göras återbärings- eller bristtäckningsansvarig (enligt nuvarande aktiebolagslagen 17 kap. 6 och 7 §§), vilket givetvis är något helt annat än en extensiv tolkning av begreppet "värdeöverföring", eftersom det i vart fall av ordalydelsen och förarbetena till aktiebolagslagen 17 kap. 7 § framgår, att ansvarskretsen omfattar andra än aktieägare.

I den gällande definitionen av begreppet "värdeöverföring" i aktiebolagslagen 17 kap. 1 §, första stycket, saknas en begränsning av adressatkretsen till aktieägarna på sätt som stadgades enligt 1975 års aktiebolagslag.

I det reformarbete som ledde fram till gällande aktiebolagslag (se *SOU 1997:168, Vinstutdelning i aktiebolag*) uppmärksammades inte den aktuella problematiken mer än marginellt, se *SOU 1997:168 s. 68*, där Aktiebolagskommittén uttalade att värdeöverföringar "till annan än aktieägare [kan] beslutas endast av aktieägarna samfällt". Med andra ord förutsattes så kallad samtyckesbehörighet för värdeöverföringar till annan än den i lag bestämda adressatkretsen. Till grund för uttalandet lade Aktiebolagskommittén den grundläggande, men i 1975 års aktiebolagslag outtalade regeln, att bolagsorganen inte får besluta om eller företa transaktioner som uppenbarligen är främmande för bolagsverksamhetens syfte (jfr *1944 års aktiebolag 76 §*).

Principen, att värdeöverföringar till annan än aktieägare förutsätter samtyckesbehörighet, är ett uttryck för en aktiebolagsrättslig s.k. obligatorisk

bestämmelse, från vilken avvikelse visserligen inte kan ske i bolagsordningen (jämför fakultativa bestämmelser, som tillåter sådana avvikelser), men väl när samtliga aktieägare är överens härom (dvs. när samtyckesbehörighet föreligger). Utöver samtyckesbehörigheten förutsätts för lagligheten av värdeöverföringar till andra än aktieägare givetvis att de absolut obligatoriska bestämmelserna (aktiebolagslagen 17 kap. 3 §) efterlevs.

Någon närmare utredning om skillnaden mellan värdeöverföringar och dåliga affärer förekom inte i reformarbetet. I Kommitténs författningsförslag (se *SOU 1997:168 s. 33*) fick följaktligen bestämmelsen om värdeöverföring rubriken "Värdeöverföring från bolaget till aktieägarna". I samma förslag (*SOU 1997:168 s. 36*) återfanns dock bestämmelsen i 1944 års aktiebolagslag 76 § under rubriken "Värdeöverföring från bolaget till aktieägare eller annan i strid med verksamhetens syfte" (10 §).

Av rättspraxis (*NJA 1951 s. 6 I och II, NJA 1966 s. 475, NJA 1976 s. 618, NJA 1980 s. 311, NJA 1990 s. 343, NJA 1992 s. 717, NJA 1995 s. 418, NJA 1995 s. 742, NJA 1997 s. 418, NJA 1999 s. 426, NJA 2014 s. 604 och NJA 2015 s. 359*) framgår, att inte något av de mål som rör påstådda värdeöverföringar (utbetalningar, vinstutdelningar, förtäckta vinstutdelningar) har gällt värdeöverföring till annan än aktieägare. I många av fallen har emellertid aktieägaren i egenskap av förvärvare av aktierna i målbolaget använt målbolagets tillgångar för erläggandet av köpeskillingen för aktierna, varigenom målbolaget har fått en fordring hos förvärvande part (dvs. aktieägaren) motsvarande de överlåtna tillgångarnas värde. De flesta av de nyss angivna rättsfallen rör sådana förhållanden. Inget av rättsfallen behandlar frågan om värdeöverföringar till "utomstående". Frågan om värdeöverföringar definitionsmässigt över huvud taget kan ske till "utomstående" är således fortsatt oprövad i rättspraxis. En helt annan sak är sedan att talan om återbärings- eller bristtäckningsansvar i flera av fallen riktades mot annan än aktieägare, se t.ex. *NJA 1966 s. 475, NJA 1976 s. 618 och NJA 1997 s. 418*.

I den aktiebolagsrättsliga doktrinen som knöt an till 1975 års aktiebolagslag uttalades samtidigt med all önskvärd tydlighet att utbetalningsförbudet träffade fler affärshändelser än utbetalningen till aktieägarna. Ståndpunkten kvalificerades emellertid av villkoret, att adressatkretsen måste vara begränsad på visst sätt. En av de främsta företrädarna för denna ståndpunkt var (och är förmodligen fortfarande) föremålet för denna festskrift.

Såsom Lindskog definierade det av honom introducerade begreppet "olovlig kapitalanvändning", innefattades häri allehanda affärshändelser som medförde ett frånhändande av värden i aktiebolag i strid med kapitalskyddet i dåvarande aktiebolagslag (nuvarande aktiebolagslagen 17 kap. 3 §) genom *medvetna, icke kommersiellt syftande bolagsdispositioner* (se Lindskog, *Om aktiebolags anspråk på grund av olovlig kapitalanvändning; särskilt om så kallat bristtäckningsansvar, SvJT 1992 s. 81*). I detta sammanhang föreföll

Lindskog introducera ett subjektivt rekvisit i definitionen av begreppet "olovlig kapitalanvändning" med rekvisitet "medvetet" eller "avsiktligen": "En disposition varigenom bolaget *avsiktligen* frånhänder ett värde överstigande utdelningsbart belopp" enligt 1975 års aktiebolagslag 12 kap. 2 § (*a.a.*, s. 85, fotnot 86 och s. 87, fotnot 11, ävensom *Nerep, Aktiebolagsrättsliga studier – särskilt om kapitalskyddet*, s. 55 f.).

Vid en tillämpning av gällande bestämmelser om värdeöverföring skulle således enligt Lindskog dessa endast kunna träffa sådana affärshändelser som innebär att aktiebolaget "avsiktligen frånhänder ett värde överstigande utdelningsbart belopp" enligt aktiebolagslagen 17 kap. 3 §. I Lindskogs kommentar till 1975 års aktiebolagslag (se *Lindskog, Aktiebolagslagen. 12:e och 13:e kapitlet. Kapitalskydd och likvidation, Stockholm 1995, s. 41*) kommer ståndpunkten till tydligt uttryck: "Såsom kapitalanvändning torde därvid böra anses varje bolagets beslut om en disposition som innebär ett värdefrånhandlande, om detta har varit uppsåtligt."

I min egen analys av den aktuella frågan nådde jag i princip samma slutsats som Lindskog (se *Aktiebolagsrättsliga studier*, s. 68 f.). Ståndpunkten har också stöd i tidigare förarbeten (se till exempel *SOU 1971:15 s. 310*), där begreppet "utbetalning" illustreras med en affärshändelse där priset "avsiktligt" sätts över vad som skulle vara normalt. I den aktiebolagsrättsliga doktrinen i övrigt finns många uttalanden som kan tolkas som ett stöd för ståndpunkten, se bland annat Danielsson (*Aktiekapitalet, Kristianstad 1952, s. 229 ff., och även en i en artikel i SvJT 1954 s. 577*), låt vara att Danielsson (*a.a.*, s. 224 ff.) i första hand ser aktieägarna och deras bulvaner som adressater för utbetalningar eller värdeöverföringar. I Lindskogs kommentar till aktiebolagslagen (*a.a. s. 41 f., fotnot 23*) återfinns flera hänvisningar till uttalanden av bland annat Nial och Karlgren.

Lindskogs ståndpunkt fick till synes inte fullt genomslag i förarbetena till gällande aktiebolagslag. I författningskommentaren (se *prop. 2004/05:85 s. 747 f.*) görs visserligen ett försök att begränsa adressatkretsen på visst sätt, men utan hänvisning till ett subjektivt rekvisit eller motsvarande. Frågan blev aldrig riktigt utredd. Såsom definitionen av begreppet "värdeöverföring" är utförd i aktiebolagslagen 17 kap. 1 §, första stycket, begränsas adressatkretsen endast av kravet på att en värdeöverföring "inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget". Som berörts ovan, finns numera ingen uttrycklig begränsning till aktieägarna i bolaget. Eftersom kapitalskyddsregeln i aktiebolagslagen 17 kap. 3 § omfattar varje värdeöverföring, blir det därmed ytterst relevant att utveckla frågan, under vilka betingelser en affärshändelse "inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget".

I nyssnämnda förarbeten ges trots allt viss vägledning. Frågan om en viss transaktion skulle anses ha affärsmässig karaktär för bolaget skall i det enskilda fallet avgöras främst med hänsyn till "utåt iakttagbara omständigheter kring händelsen". Särskild betydelse skall härvid tillmätas skillnaden

mellan parternas prestationer (den så kallade värdediskrepansen). Det förhållandet att affärshändelsen är oförmånlig för bolaget och förmånlig för motparten skall dock inte i och för sig medföra att affärshändelsen utgör en värdeöverföring. I förarbetena (se *prop. 2004/05:85 s. 748*) understryks också att en dålig affär inte utan vidare skall betecknas som en värdeöverföring i lagstadgandets mening. Utslagsgivande för gränsdragningen mellan värdeöverföringar och dåliga affärer skall enligt förarbetena bland annat vara affärshändelsens förenlighet med den verksamhet som bolaget normalt bedriver. Om affärshändelsen utgör ett normalt led i verksamheten, skall den enligt förarbetena anses ha en affärsmässig karaktär, och skall således inte kunna vara en värdeöverföring. Vid denna prövning kan bland annat vägas in andra omständigheter, såsom till exempel transaktionens rättsliga form (frågan om transaktionen utgör ett köp, pant, borgen, löneutbetalning, etc.) och motpartens relation till bolaget (det vill säga frågan om motparten är en aktieägare, närstående till aktieägare, etc.), samt motpartens faktiska inflytande och formella ställning i bolaget. När en transaktion genomförs mellan delägare i fåmansbolag och bolaget ifråga, torde i regel en värdeöverföring vara för handen, om transaktionen innebär en värdediskrepans till förmån för ägaren. Till och med "en ganska liten skillnad" mellan parternas prestationer till förmån för en aktieägare ger anledning att betrakta transaktionen som en värdeöverföring.

Så långt föranleder uttalandena i förarbetena inga väsentliga invändningar. Följande uttalande ger emellertid upphov till betydande svårigheter.

"En transaktion som samma bolag genomför med en utomstående person kan däremot innefatta större skillnader mellan parternas prestationer men ändå inte vara att anse som en värdeöverföring."

Av uttalandet följer, att begreppet "värdeöverföring" även kan omfatta affärshändelser mellan ett aktiebolag och "utomstående". Uttalandet i förarbetena får emellertid betraktas som kontroversiellt. I det följande skall jag försöka utveckla varför det är svårt att föreställa sig *hur* en värdeöverföring mellan ett aktiebolag och en "utomstående" skall gestalta sig, särskilt mot bakgrund av att skillnad skall göras mellan värdeöverföringar och dåliga affärer.

3. Skillnaden mellan värdeöverföringar och dåliga affärer

Som framhållits ovan, är det av central betydelse att skillnad görs mellan värdeöverföringar och dåliga affärer. Med hänsyn till att begreppet "värdeöverföring" definieras i aktiebolagslagen 17 kap. 1 §, och att samtliga värdeöverföringar enligt denna definition skall underkastas en kapitalskyddspröv-

ning enligt aktiebolagslagen 17 kap. 3 § och, när värdeöverföringen är olaglig enligt denna bestämmelse, dessutom underkastas sanktionsbestämmelserna i aktiebolagslagen 17 kap. 6–7 §§, finns goda rättssäkerhetsskäl som talat för uppgiften att tydliggöra gränsdragningen.

Föremålet för denna prövning är typiskt sett en affärshändelse som beslutas och verkställs av aktiebolagets styrelse eller övriga ledning. För det fall affärshändelsen kvalificeras som en värdeöverföring, är denna i regel formlös. Prövningen omfattar därmed inte formenliga värdeöverföringar enligt aktiebolagslagen 18–20 kap. Betecknande för den affärshändelse som skall analyseras är således att formföreskrifterna i aktiebolagslagen 18 kap. inte uppfylls. Enligt min mening är dessa formföreskrifter så kallade obligatoriska bestämmelser i den meningen att de inte är tillämpliga om samtliga aktieägare med samtyckesbehörighet väljer att bortse från desamma (till skillnad från de materiella bestämmelserna i aktiebolagslagen 17 kap. 3 §, som är absolut obligatoriska och således inte medger avvikelser ens vid samtyckesbehörighet). Ett visst, om än måhända inte tillräckligt stöd för denna uppfattning finns i *NJA 2015 s. 359*. Om affärshändelsen ifråga inte är en värdeöverföring, utan endast en dålig affär, är givetvis inte bestämmelserna i vare sig aktiebolagslagen 17 kap. eller 18 kap. tillämpliga.

En helt annan sak är sedan att en dålig affär givetvis kan vara skadeståndsgrundande enligt aktiebolagslagen 29 kap. 1 §, första stycket. För det fall ett aktiebolags styrelse eller verkställande ledning gör sig skyldig till en affärshändelse med en större värdediskrepans till nackdel för bolaget, kan således skadeståndsskyldighet aktualiseras i fall av oaktsamhet, överträdelse av generalklausulen i aktiebolagslagen 8 kap. 41 §, första stycket, likhetsprincipen i aktiebolagslagen 4 kap. 1 §, etc. under förutsättning av adekvat kausalitet, etc. Affärshändelser som är dåliga affärer för bolaget skall således hanteras enligt dessa bestämmelser (jämför *NJA 2000 s. 404* och *NJA 2013 s. 1250*).

På frågan, hur gränsdragningen mellan värdeöverföringar och dåliga affärer skall ske, finns inget givet svar. En naturlig utgångspunkt är emellertid att värdeöverföringar får antas adresseras till en bestämd krets av personer. Till denna adressatkrets får tvivelsutan anses höra aktieägarna och deras närstående, inklusive närståendebolag. Ståndpunkten, att även bulvaner bör tillhöra denna krets (se ovan *Danielsson, Aktiekapitalet*, s. 224 ff.), är möjligen i detta sammanhang överflödig: när en värdeöverföring sker till bulvaner, får dess faktiska och egentliga adressat anses vara en aktieägare eller någon i dennes närståendekrets.

Är den sålunda fastställda adressatkretsen alltför begränsad? Om värdediskrepansen är betydande, skall i enlighet med ovan citerade uttalande i förarbetena (se *prop. 2004/05:85 s. 748*), varje affärshändelse oavsett adressat betecknas som en värdeöverföring?

Det är i detta sammanhang som Lindskogs teori, att en värdeöverföring måste vara i någon mening medveten eller avsiktlig, där värdediskrepansen i någon mening således är avsedd att vara en förmån för motparten, får betydelse.

Under de senaste två-tre decennierna har jag under ett oräkneligt antal seminarier på temat värdeöverföring ställt frågan till sammantaget måhända tiotusentals åhörare, hur en värdeöverföring till någon utanför den ovan fastställda adressatkretsen, det vill säga till någon som inte är aktieägare eller närstående (närståendebolag) till en aktieägare, gestaltar sig, och bitt åhörarna att ge exempel på sådana "värdeöverföringar". Uppgiften har hitintills misslyckats.

När ett aktiebolags styrelse fattar beslut om en affärshändelse, och sedan verkställer beslutet, att genomföra till exempel en försäljning av en tillgång till väsentligt underpris, eller ett förvärv till ett väsentligt överpris, en kostsam marknadsföringskampanj eller väsentliga sponsorbidrag, i ett fall där motparten är någon helt utanför aktieägar- och närståendekretsen, det vill säga en "utomstående", på vilka grunder skall en sådan affärshändelse betecknas som en värdeöverföring med åtföljande sanktionering enligt aktiebolagslagen 17 kap. 6–7 §§? Varför skulle styrelsen eller den verkställande ledningen vilja frånhända aktiebolaget stora värden till en "utomstående" utan att detta kom aktieägarna eller deras närstående tillgodo?

Följande, dock långt ifrån uttömmande, alternativ föreligger.

1. Bolagsledningen har handlat oaktsamt i det att den inför beslutsfattandet inte gjort de nödvändiga utredningarna rörande tillgångens värde, värdet av motprestationen, behovet av marknadsföring, sponsoring, m.m. till grund för sitt beslut. Bolagsledningen har härutöver saknat erforderlig kompetens och omdöme vid genomförandet av beslutet. Aktiebolaget och dess ägare är härvid hänvisade till skadeståndsbestämmelserna i aktiebolagslagen 29 kap. 1 §, eller möjligen generalklausulen i aktiebolagslagen 8 kap. 41 §, första stycket, eller likhetsprincipen i aktiebolagslagen 4 kap. 1 §.
2. Bolagsledningen var medveten om värdediskrepansen och genomförde trots detta affärshändelsen i syfte att indirekt tillskansa sig förmåner, till exempel genom motpartens tillhandahållande av sådana förmåner till bolaget eller bolagsledningen i andra affärshändelser. Om bolaget indirekt erhåller motprestationer som någorlunda balanserar värdediskrepansen, kan en värdeöverföring inte anses vara för handen. I det andra fallet, när motförmånerna adresseras till bolagsledningen, förhåller det sig annorlunda. För det fall det råder identitet mellan bolagsledning och aktieägarna, finns givetvis god grund för att beteckna affärshändelsen som en värdeöverföring. I annat fall är istället fråga om

- en dålig affär med inslag av trolöshet mot huvudman eller förskingring. Mot detta finns remedier i såväl aktiebolagslagen som brottsbalken.
3. I aktiebolagslagen 17 kap. 2 §, p. 4, definieras en gåva för allmännyttigt ändamål enligt aktiebolagslagen 17 kap. 5 § som en värdeöverföring. Slutsatsen, att en gåva av sådant slag definitionsmässigt är en värdeöverföring, är emellertid inte given. För det fall ett aktiebolag lämnar en gåva för ett allmännyttigt ändamål, till exempel för kulturella ändamål, genom bidrag till renovering av ett museum, m.m., följer inte därav med någon absolut rättslig logik att gåvan utgör en värdeöverföring. Om gåvan kringgärdas av pressreleaser, medierapportering, m.m., kan motprestationen i form av ökad goodwill för bolaget mycket väl värde­mässigt vara större än gåvans värde. Därmed skulle bolaget inte utsättas för en förmögenhetsminskning i reella termer. Slutsatsen, att varje gåva för ett allmännyttigt ändamål är en värdeöverföring, är sålunda inte korrekt. Den allmännyttiga gåvan får därmed i många fall anses vara rent affärsmässig. I vart fall får bolagsledningen antas ha gjort bedömningen, att gåvan skulle vara affärsmässig i denna mening.
 4. En gåva avsedd att öka bolagets goodwill skall således i princip inte kunna kvalificeras som en värdeöverföring. En sådan affärshändelse skall jämföras med de medel som ett bolag använder för PR, marknads­föring och annan form av reklam i syfte att öka bolagets goodwill och försäljningspotential. I själva verket tjänar gåvor inget annat syfte än att marknadsföra bolaget och därigenom öka dess goodwill. Detta gäller också avsevärda gåvor. Om sedan gåvan har den avsedda effekten, är en helt annan sak. Samma problematik föreligger vid allehanda affärshändelser, såsom marknadsföring, bonussystem, incitamentsprogram, reklam i TV och sociala medier, etc. Självfallet kan sådana affärshändelser utgöra dåliga affärer, och i vissa fall vara skadeståndsgrundande. Men det är i princip svårt att föreställa sig att affärshändelserna skulle utgöra värdeöverföringar, om inte aktieägarna eller deras närstående direkt eller indirekt vinner fördelar av affärshändelserna ifråga (på annat sätt än genom att aktiernas värde ökat).
 5. Om däremot en gåva för allmännyttigt eller annat ändamål är helt anonym, och därmed inte positivt påverkar bolagets goodwill, leder gåvan tvivelsutan till en förmögenhetsminskning för bolaget. Det torde vara sällsynt med anonyma gåvor inom affärsvärlden. Det enda hypotetiska fallet på en affärshändelse riktad till en "utomstående" med en betydande värdediskrepans till nackdel för bolaget som jag under de ovan nämnda seminarierna erhållit är där ledningen i ett fåmansbolag beslutar att helt anonymt lämna en gåva till en "utomstående". Som exempel kan nämnas att ledningen i ett fåmansbolag lämnar en gåva till Läkare utan gränser och gör det helt anonymt. En sådan affärshändelse torde vara sällsynt. Men är det fråga om en värdeöverföring eller en

”dålig affär”? Enligt min bedömning är gåvan en värdeöverföring, men inte till den omedelbara mottagaren av gåvan utan till aktieägarna i fåmansbolaget som valt att godkänna denna anonyma gåva, och göra detta i syfte att gynna sina egna ideella syften.

Sammantaget finns skäl att rikta kritik mot förarbetsuttalandet, att även affärshändelser med helt ”utomstående” som motpart kan kvalificeras som värdeöverföringar, när värdediskrepansen är tillräckligt betydande. Ett sådant uttalande är ägnat att skapa rättsosäkerhet. Även om det undantagsvis kan förekomma affärshändelser, där förmånstagaren av värdediskrepansen är annan än aktieägare eller deras närstående, måste mycket stor försiktighet iakttas när motparten är en ”utomstående” och det saknas indikationer på att bolagets aktieägare eller deras närstående vinner fördelar av affärshändelsen. Det kan under inga förhållanden vara tillräckligt att värdediskrepansen är betydande för att affärshändelsen med en ”utomstående” skall kvalificeras som en värdeöverföring.

Tvärtom indikerar det förhållandet att affärshändelsen har skett med en ”utomstående” att den har skett på marknadsmässiga villkor, oaktat att det pris som lagts till grund för affärshändelsen i efterhand förefaller vara väsentligt under marknadsvärdet. Så till exempel förefaller det vara i det närmaste absurt att beteckna Vattenfall AB:s förvärv av ett kolkraftverk i Nederländerna som en värdeöverföring med hänvisning till att det pris som Vattenfall AB betalade för verket i efterhand sågs som ett mycket väsentligt överpris.

Enligt min mening bör presumtionen vara stark för att en transaktion med annan än aktieägare eller deras närstående, det vill säga en ”utomstående”, är rent affärsmässig och således inte en värdeöverföring, oavsett att värdediskrepansen varit betydande. I själva verket bör, såsom Lindskog förordat, värdediskrepansen och värdefrånhändandet vara i någon mening medveten eller avsiktlig, vilket således enligt min bedömning endast kan vara fallet om aktieägarna eller deras närstående direkt eller indirekt vinner fördelar av värdefrånhändandet.

